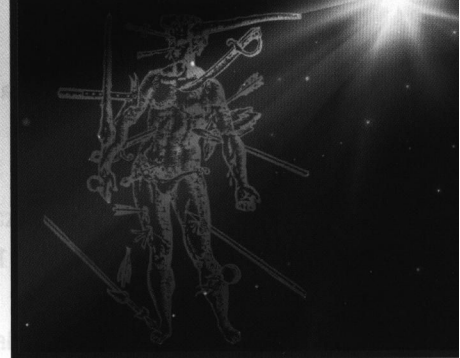

Spis treści

Część 1 Niezbędne informacje

ROZDZIAŁ 1 Postępowanie z poszkodowanym po urazie – wprowadzenie 1

- Świadomość sytuacyjna 2
- Ocena miejsca zdarzenia 4
- Standardowe środki ostrożności 4
- Bezpieczeństwo na miejscu zdarzenia 5
- Całkowita liczba poszkodowanych 7
- Niezbędny sprzęt i dodatkowe zasoby 7
- Mechanizm urazu 8
  - Uraz tępy 8
  - Urazy penetrujące 14
- Priorytety w opiece po urazie 18
  - Kwalifikacja do leczenia w centrum urazowym 18
  - Profilaktyka i edukacja 19

ROZDZIAŁ 2 Ocena stanu poszkodowanego po urazie 26

- Badanie wstępne ITLS 29
  - Ocena miejsca zdarzenia 29
  - Ocena wstępna 32
  - Szybkie badanie urazowe czy badanie miejscowe 35
- Badanie dalsze ITLS 39
- Badanie powtórne ITLS 41
- Działania dodatkowe u poszkodowanego po urazie 44
- Przekazanie poszkodowanego w szpitalu 44

ROZDZIAŁ 3 Ćwiczenie umiejętności oceny poszkodowanego 49

- Badanie wstępne ITLS – najważniejsze informacje 50
  - Ocena miejsca zdarzenia 50
  - Ocena wstępna 50
  - Szybkie badanie urazowe 57
- Badanie dalsze ITLS – najważniejsze informacje 59
  - Zmiany podmiotowe 59
  - Stan świadomości 59
  - Powtórna ocena ABC 59
- Badanie powtórne ITLS – najważniejsze informacje 61
  - Wywiad (SAMPLE) 61

Parametry życiowe i powtórna

ocena wstępna 63

Badanie neurologiczne 63

Szczegółowa ocena 63

Podstawowe zasady nauczania i oceny

uczestników kursu 65

ROZDZIAŁ 4 Wstrząs i kontrola krwawienia 66

- Patofizjologia wstrząsu 68
- Ocena tachykardii 69
- Rodzaje wstrząsu 70
- Postępowanie 71
- Sytuacje szczególne we wstrząsie
  - hipowolemicznym 74
- Wstrząs obturacyjny 75
- Wstrząs kardiogeny 76
- Aktualne podejście do leczenia wstrząsu 79

ROZDZIAŁ 5 Wstrząs i kontrola krwawienia – umiejętności praktyczne 85

- Kaniulacja żyły szyjnej zewnętrznej 86
- Wlew doszpikowy 86
  - Wskazania 87
  - Przeciwwskazania 87
  - Rekomendowane miejsca wlewów doszpikowych 87
  - Możliwe powikłania 87
  - Zestaw doszpikowy FAST Responder™ 93
- Resuscytacyjna taśma pediatryczna 95
- Kontrola zagrażających życiu krwawień 96
  - Zastosowanie opaski uciskowej 99
  - Stosowanie środków hemostatycznych 101

ROZDZIAŁ 6 Wstępne zaopatrzenie dróg oddechowych 105

- Anatomia i fizjologia 107
- Jama nosowa i ustno-gardłowa 107
- Jama ustno-gardłowa 108
- Część krtańowa gardła 108
- Krtań 108

- Tchawica i oskrzela 110
 Płuca 110
 Drożność dróg oddechowych 110
 Obserwacja 111
 Odsysanie 113
 Przyrządy do udrażniania dróg oddechowych 114
 Tlenoterapia 117
 Wentylacja 118
 Prawidłowa wentylacja 118
 Wentylacja dodatnim ciśnieniem (sztuczna wentylacja) 119
 Podatność 120
 Techniki wentylacji 121
 Wyposażenie do zaopatrywania dróg oddechowych 123
- ROZDZIAŁ 7 Techniki zaopatrywania dróg oddechowych 126**
 Podstawowe metody udrażniania dróg oddechowych 127
 Używanie pulsoksymetru 132
 Przyrządy nadgłośniowe 133
 Zaawansowane metody udrażniania dróg oddechowych 142
 Przygotowanie do intubacji 142
 Intubacja przez usta pod kontrolą wzroku (laryngoskopowa) 143
 Intubacja w pozycji twarzą w twarz 147
 Potwierdzenie prawidłowego położenia rurki 149
 Intubacja w osłonie leków 156
 Intubacja fiberoskopowa lub wideointubacja 160
- Część 2 Podstawowe informacje**
- ROZDZIAŁ 8 Urazy klatki piersiowej 163**
 Klatka piersiowa 165
 Anatomia 165
 Patofizjologia 166
 Postępowanie w urazach klatki piersiowej 166
 Niedrożność dróg oddechowych 168
 Wiotka klatka piersiowa 168
 Otwarta odma opłucnowa 170
 Masywne krwawienie do jamy opłucnej 172
 Odma prężna 174
 Tamponada serca 176
 Stłuczenie serca 178
 Urazowe pęknięcie aorty 179
 Obrażenia tchawicy lub dużych oskrzeli 180
 Rozdarcie przepony 180
 Stłuczenie płuca 181
 Obrażenia spowodowane wybuchem 181
 Inne obrażenia klatki piersiowej 182
 Wbite przedmioty 182
 Urazowa asfiksja 182
 Odma zamknięta 182
 Złamanie mostka 182
 Złamanie żebra 183
- ROZDZIAŁ 9 Urazy klatki piersiowej – część praktyczna 185**
 Odbarczenie odmy prężnej 186
 Wskazania do odbarczenia odmy prężnej 186
 Odbarczenie odmy prężnej z dostępu przedniego 187
 Wykonanie odbarczenia z dostępu bocznego 189
 Postępowanie w otwartej odmie opłucnowej 191
- ROZDZIAŁ 10 Urazy kręgosłupa 194**
 Zmiany w podejściu do ograniczenia ruchomości kręgosłupa 196
 Ograniczenie ruchomości kręgosłupa a bezpieczeństwo poszkodowanego 196
 Specyficzne dla poszkodowanego i właściwe ograniczenie ruchomości kręgosłupa 196
 Ograniczenie ruchomości kręgosłupa skoncentrowane na poszkodowanym – podsumowanie 199
 Prawidłowy kręgosłup i rdzeń kręgowy 199
 Kręgosłup 199
 Rdzeń kręgowy 199
 Uraz kręgosłupa 201
 Mechanizm tępego urazu kręgosłupa 201
 Patofizjologia urazów rdzenia kręgowego 203
 Wstrząs neurogeny 203
 Badanie i leczenie poszkodowanego po urazie 204
 Badanie poszkodowanego z prawdopodobnym urazem kręgosłupa 204
 Ukierunkowana ocena rdzenia kręgowego 205
 Postępowanie z poszkodowanym po urazie 205
 Ograniczenie ruchów kręgosłupa 205
 Ograniczenie ruchomości kręgosłupa u poszkodowanego po urazie 208
 Przetaczanie na bok 210
 Przyrządy do ograniczania ruchów kręgosłupa 211
 Powikłania ograniczenia ruchomości kręgosłupa 211
 Udrażnianie dróg oddechowych 211

ROZDZIAŁ 11 Urazy kręgosłupa –**część praktyczna 223**

Istotne elementy ograniczenia ruchomości kręgosłupa 224

Zasady ograniczenia ruchomości kręgosłupa 224

Zastosowanie ograniczenia ruchomości kręgosłupa 227

Poszkodowani wymagający ograniczenia ruchomości kręgosłupa 227

Stabilizacja kręgosłupa z zastosowaniem krótkiej deski ortopedycznej 230

Natychmiastowa ewakuacja i szybkie wydobycie 230

Ograniczenie ruchomości kręgosłupa za pomocą deski ortopedycznej 232

ROZDZIAŁ 12 Urazy czaszkowo-mózgowe 244

Anatomia głowy 246

Patofizjologia urazów czaszkowo-mózgowych 247

Pierwotne i wtórne obrażenia mózgu 247

Ciśnienie wewnątrzczaszkowe 248

Zespół wglóbnienia mózgu 249

Obrażenia głowy 250

Obrażenia twarzy 250

Rany owłosionej skóry głowy 251

Złamania kości czaszki 251

Obrażenia mózgu 252

Badanie poszkodowanego po urazie

czaszkowo-mózgowym 255

Badanie wstępne ITLS 256

Badanie powtórne ITLS 262

Badanie dalsze ITLS 262

Postępowanie z poszkodowanym po urazie

czaszkowo-mózgowym 262

ROZDZIAŁ 13 Urazy brzucha 267

Anatomia brzucha 269

Rodzaje obrażeń 269

Badanie i stabilizacja stanu poszkodowanego 270

Ocena miejsca zdarzenia 270

Badanie i ocena poszkodowanego 271

Stabilizacja 272

Obszary aktualnych badań 274

ROZDZIAŁ 14 Urazy kończyn 278

Obrażenia kończyn 280

Złamania 280

Zwichnięcia 282

Otwarte rany 282

Amputacje 283

Obrażenia nerwowo-naczyniowe 284

Skręcenia i naciągnięcia 285

Ciała obce 285

Zespół ciasnoty przedziałów powięziowych 285

Urazy zmiążdzeniowe i zespół zmiążdżenia 286

Ocena i postępowanie 286

Ocena miejsca zdarzenia i wywiad 286

Badanie 287

Postępowanie w przypadku obrażeń kończyn 287

Postępowanie w poszczególnych rodzajach obrażeń 293

ROZDZIAŁ 15 Urazy kończyn –**część praktyczna 303**

Zastosowanie szyn wyciągowych 304

Metody stabilizacji miednicy 309

ROZDZIAŁ 16 Zatrzymanie krążenia**u poszkodowanego po urazie 313**

Poszkodowany, którego nie można uratować 314

Drogi oddechowe i problemy z oddychaniem 315

Zaburzenia ze strony układu krążenia 317

Postępowanie w przypadku zatrzymania krążenia

u poszkodowanego po urazie 319

Ogólny plan postępowania 320

Rozważania na temat pourazowego zatrzymania

krążenia 323

Część 3 Specjalne (wydzielone) grupy poszkodowanych**ROZDZIAŁ 17 Oparzenia 328**

Anatomia i patofizjologia 330

Skóra 330

Określenie głębokości oparzeń 331

Określanie ciężkości oparzenia 332

Badanie i leczenie poszkodowanego 333

Badanie wstępne ITLS 335

Badanie powtórne ITLS 336

Postępowanie z poszkodowanym 337

Szczególne problemy w leczeniu oparzeń 338

ROZDZIAŁ 18 Urazy u dzieci 354

Nawiązywanie kontaktu z dzieckiem i członkami

jego rodziny 356

Zgoda rodziców 358

Ocena i postępowanie	358
Wyposażenie pediatryczne	358
Częste mechanizmy powstawania urazów u dzieci	361
Ocena ogólna	362
Szybkie badanie urazowe oraz badanie miejscowe	369
Sytuacje krytyczne	370
Badanie powtórne ITLS	371
Obrażenia potencjalnie zagrażające życiu	372
Wstrząs krwotoczny	372
Resuscytacja płynowa	373
Urazy głowy	374
Obrażenia klatki piersiowej	375
Obrażenia brzucha	375
Urazy kręgosłupa	376
Foteliki samochodowe	376

ROZDZIAŁ 19 Urazy u osób w podeszłym wieku 381

Patofizjologia starzenia się	383
Zmiany zachodzące w procesie starzenia się	383
Leki	385
Starzenie się a urazy	386
Badanie i leczenie poszkodowanego w podeszłym wieku	387
Badanie wstępne ITLS	388
Ponowna ocena	390

ROZDZIAŁ 20 Urazy u kobiet w ciąży 394

Ciąża	396
Rozwój płodu	396
Zmiany fizjologiczne zachodzące w organizmie kobiety w okresie ciąży	397
Reakcja na hipowolemię	399
Ocena i postępowanie	399
Sytuacje szczególne	399
Rodzaje urazów	401
Zapobieganie urazom w czasie ciąży	403

ROZDZIAŁ 21 Poszkodowany pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych 406

Używanie substancji psychoaktywnych	408
Badanie i postępowanie	409
Poszkodowany niewspółpracujący	411
Majaczenie z pobudzeniem	412

SŁOWNIK 418

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik A Środki ostrożności w kontakcie

z krwią i płynami ustrojowymi 425

Przegląd chorób	427
Choroby przenoszone przez krew	427
Choroby przenoszone drogą powietrzno-pyłową	431

Załącznik B Leczenie przeciwbólowe

u poszkodowanych po urazie 434

Fizjologia bólu	435
Farmakologiczna kontrola bólu w warunkach przedszpitalnych	435
Ocena bólu	436
Niefarmakologiczne metody kontroli bólu	437
Farmakologiczne metody leczenia bólu	437
Wziewne leki przeciwbólowe	437
Narkotyczne środki przeciwbólowe	438
Nienarkotyczne leki przeciwbólowe	438

Załącznik C Zdarzenia masowe i triaż 441

Rola zespołów ratownictwa medycznego	442
System zarządzania zdarzeniami	442
System segregacji SALT	444